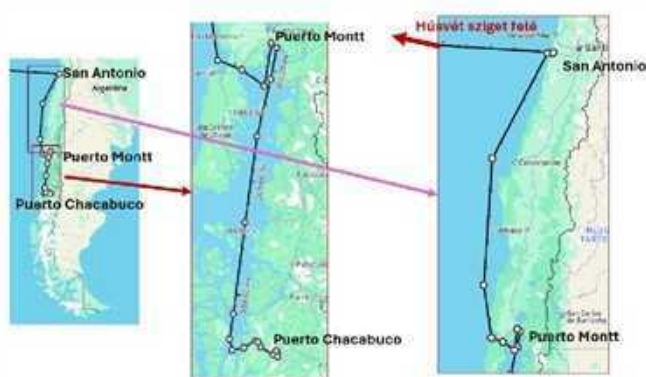

Búcsú Dél-Amerikától.

Tavaly december 26-án Braziliában, Recifében léptünk Dél-Amerika partjára. 24 napot töltöttünk a kontinensen. Ebben a levélben ennek az izgalmas érdekes, több mint háromhetes útnak az utolsó, Puerto Chacabucotól San Antonioig terjedő szakaszáról számolunk be.

2025.01.15-én érkeztünk Puerto Chacabucoba, az Aysen fjord partján lévő kisvárosba. Az alig 1300 lakosú település kikötője és az ide vezető utak kötik össze Chile középső részét Patagóniával. Chacabuco neve szorosan kapcsolódik a chilei függetlenségi mozgalom egy fontos csatájához, amelyben a chilei függetlenségi mozgalom csapatai 1817-ben sorsdöntő győzelmet arattak a spanyol királyi, gyarmati hadsereg felett. A győzelem után a függetlenségért harcoló sereg egyik vezetője,

Bernard O'Higgins generális lett a független Chile első vezetője (1817-23 között), tulajdonképpen a Chilei Köztársaság megalapítója. Nemzeti hősként tisztelik. A 'chacabuco' [csakabuko] szó a Mapuche¹ indián őslakosok nyelvén forrást, eredetet jelent, az 1817-es csata idején egy földbirtok (ranch) neve volt

Egyébként a helység közvetlenül a *Chacabuco* korvettről kapta a nevét, amely a környező szigetvilág feltérképezését végezte az 1870-es években. A hajót a Chacabuco melletti csatáról nevezték el.

Chile függetlenségének elnyerését az egy évvel későbbi maipui csata koronázta meg, amelyben a spanyol gyarmati hadsereg gyakorlatilag megsemmisült. A spanyol royalista rendszer feletti chilei győzelemnek az egész kontinens függetlenségi mozgalmaira kivetülő hatása lett. A 19. század közepére a spanyol, portugál gyarmati rendszer gyakorlatilag felbomlott Dél-Amerikában.

Puerto Chacabuco egy csendes, inkább nagy falunak mint városnak tekinthető helység. Halfeldolgozó üzemei és kagylóipara jelentős szerepet játszanak, de a legfontosabb üzletágat a turizmus jelenti. A kockázatos időjárás és Bandi betegsége miatt nem szerveztünk kirándulást a környékre, habár utólag kissé megbántuk ezt a döntésünket. Az időjárás nem volt ideális, de a fagyos eső és a köd elmaradtak. Pár órás sétát tettünk Jolival a városban és a szűkebb környékén, A

hely nyugodt légköre és lenyűgöző természeti szépsége, a környező buja zöld táj, a hófödte hegyek és a kristálytisza vízfolyások így is különleges élményt jelentettek.

Nem messze a kikötőtől találtunk egy érdekes, feltűnően szép, számunkra korábban ismeretlen fát, amelyről kiderült, hogy délfenyő, más néven *araukária*. Ágain borszerű, nagyon kemény szúrós csúcsban végződ pikkelylevelek nőnek. A 10-15 méteresre is megnövő fa akár 2000 évig is él,

¹ A Mapuche a Chile területén élő, másfél - kétmilliósi őslakos népcsoport, akik közel 300 éven át sikeres harcot folytattak a spanyol gyarmatosítók ellen. A chilei lakosság kb. 10%-át alkotják, akik a mai napig harcolnak a mapuche nyelv a kultúra hivatalos, alkotmány szintű elismeréséért:
<https://revista.drclas.harvard.edu/the-mapuche-struggle-for-the-recognition-of-its-nation-from-a-feminine-and-decolonizing-point-of-view/>

sárgásfehér fája kitűnő bútor-nyersanyag. A tobozokban növe magja ehető, különleges illatanyagot tartalmazó gyantáját a kozmetikai ipar és az illatterápia is használja. A világban elég kevés helyen honos, Közép-Európában dísznövényként csak védett helyen marad meg – mérsékelten fagyérzékeny.

Egy kicsiny helyi üzletben vettünk egy kis palack italt, ami hasonló Chile nemzeti koktélijához, a *Pisco sour*-hoz. Az ital alapja a pisco nevű ~40%-os borpárlat, amelyet Chilében és Peruban készítenek. A név a helyi mindentudók szerint egy őslakos csoport (kechua) által beszélt nyelvből származik - a

jelentése 'madár'. A Pisco sour² egy legendás dél-amerikai koktél, többször kaptunk ilyen chilei éttermekben aperitifként.

Egy helyi kézműves piacon megkóstoltuk egy helyi nevezetességet, a calafate bogyóból készült likórt. A bogyóból lekvárt is készítenek a helybeliek.

Puerto Chacabuco a közeli Laguna San Rafael Nemzeti Parkhoz, az Aysén Fjordhoz, valamint a környező patagóniai vadonhoz számos túralehetőség kiinduló-pontja. Viszonylag kevés időt töltöttünk a városban, 9-től 17 óráig, A hajó horgonyra kötött ki, a mentőcsónakokkal szállítottak bennünket a hajó és a kikötő között. Ez a néhány óra nem lett volna elegendő a környező természeti nevezetességek (mint például a Maca vulkán, a Simpson folyó nemzeti rezervátum, a hatalmas jégmezőiről nevezetes Laguna San Rafael Nemzeti Park) megtekintéséhez. A szerencse azonban délután mellénk szegődött: A ~70 km hosszú Aysen fjord vizén hajózva, az úton Puerto Montt felé kisütött a nap, szikrázó napsütésben mutatta meg magát a távoli Maca vulkán, elhaladtunk a fjord vizéből kiemelkedő öt sziget, a Cinco Hermanas (öt nővér) szigetcsoport és buja, zöld szigetek százai mellett. A pár órás hajút, a balkonról elének táruló, élénkzöld erdőkkel fedett szigetvilág látványa kárpótolt bennünket az elmaradt kirándulásokért.

Másnap reggel érkezünk meg Puerto Montt-ba. A kikötővárost Manuel Montt államférfiről és tudósról nevezték el, aki 1851-61. között két egymást követő periódusban volt Chile államelnöke. Elnöksége alatt kodifikálták Chile legfontosabb törvényeit, szabályozták a kereskedelmi és bankrendszert, korlátozták a Chilei Római Katolikus Egyház állami befolyását. Montt elnök kezdeményezésére szervezték meg az ország oktatási hálózatát és elnöksége alatt számos tudományos intézetet alapítottak az országban.

A 245 ezer lakosú Puerto Montt a Los Lagos (Tóvidék) régió fővárosa, a Reloncaví-öböl északi végén helyezkedik el. A német gyarmatosítás idején, 1853-ban alapították. Nyugat-Patagónia, a Chiloe-szigetcsoport és a lenyűgöző Los Lagos tóvidék kapuja. A lazac-tenyésztés központja, a világ egyik legnagyobb lazacexportőre, a régió turisztikai központja. Jelentős károkat szenvedett el az 1960-as, a Richter skála szerint 9,5-es Valdivia földrengés során, amely átalakította a város tájképét és építészét. Ez a valdiviai földrengés a világ valaha feljegyzett legnagyobb erősségű földrengése volt.

² A pisco sour koktél egy receptje az ingyencek kedvéért:

60 ml pisco, 30 ml frissen facsart lime juice, 15 ml cukorszirup, 1 tojásfehérje, 2-3 csepp Angostura bitters, zúzott jég. Egy shakerben keverd össze a piscót, lime juice-t, cukorszirupot és a tojásfehérjét. Adj hozzá jeget, és rázd erőteljesen, amíg a keverék jól össze nem áll, és a tojásfehérje habos nem lesz. Szűrd át a keveréket egy hűtött koktélpohárba, hogy a jégdarabok ne kerüljenek bele az italba. Cseppents néhány csepp Angostura bitters-t a hab tetejére. A bitters díszíti és finom kesernyős ízt ad az italnak.

Január 16-án délelőtt 10 órakor kötöttünk ki a városban és este 7-kor hagytuk el a kikötőt. A közbeeső, elég rövid időben egy páratlanul szép kiránduláson vettünk részt, amelyen ellátogattunk a 2652 méter magas, hófödte Osorno vulkánhoz, megálltunk a Llanquihue-tó parján alapított bájos, német kisvárosban, Puerto Varasban, a rózsák városában. A Llanquihue-tó Chile második legnagyobb tava, különlegessége, hogy Puerto Varasból nézve a tó vize tükrözi az elegáns Osorno vulkánt, és a sokkal kiszámíthatatlanabbnak tartott Calbuco vulkán képét. Nagyon szép idő volt, páratlanul szép látványban volt részünk. Az utazás kellemetlensége volt, hogy Joli megbetegedett a kegyetlenül kacsaringós, hullámozó domborzaton áthaladó busz-úton.

Meglátogattuk a Vicente Pérez Rosales Nemzeti Parkban található Petrohué-vízeséseket is. A páratlan szépségű zuhatagok buja, zöld növényzettel koszorúzott, fekete vulkanikus sziklák között zúdulnak alá, lenyűgöző látványt nyújtva, a háttérben a Calbuco vulkánnal.

A túra részeként egy finom ebédre megálltunk a Puerto Varas közelében, a Llanquihue-tó partján, gyönyörű természeti környezetben elhelyezkedő, Fogón Pucará nevű étteremben, ahol egy helyi leves-specialitásból, finom, lazacból készült főételből és szintén helyi különlegességnek számító süteményből álló menüt fogyasztottunk el. A menü része volt egy szintén hagyományos patagoniai étel, az empanada: hússal, sajttal töltött sült tészta. Otthon kipróbáljuk a készítését. Természetesen, a chilei nemzeti *Pisco sour* koktélt kaptunk bevezetésként és kiváló chilei borokkal is kényeztettek bennünket. Az asztal mellett ülve csodálhattuk a tavat és felette az Osorno vulkán tökéletes, hóval fedett kúpját. A vulkánt délelőtt a helyi meteorológiai körülmények miatt még derült időben is felhők burkolják, amelyek délutánra eltűnnek.

Kedves, szép emlék marad, hogy az ebéd végén színes népviseletébe öltözött őslakosok, Mapuche indián fiatalok szép, elegáns táncot mutattak be.

Január 16-án este 7 órakor indultunk tovább a tengeren kb. 1100 km-re lévő San Antonioba, ahová 18-án reggel 8-kor érkezünk meg. Komolyan érezhető változás volt, hogy a szigetvilág által védett vizokról kiléptünk a nyílt Csendes óceánra, ahol sokkal nagyobb hullámok és erős szelek mozgatták a hajót.

San Antonio, Chile Valparaíso régiójában elhelyezkedő, 87 000 lakosú nyüzsgő, mediterrán éghajlatú város, az ország legnagyobb teherkikötője. Santiagótól körülbelül 120 km-re a Csendes-óceán partján helyezkedik el, a Maipo folyó torkolatánál. A közeli, világhírű Casablanca-völgy Chile legfontosabb borvidéke.

Két napot töltöttünk a városban, minkét napon hosszú, érdekes kirándulásokon vettünk részt. Az első napon a Casablanca völgy érintésével két nevezetes tengerparti városba, Valparaisoba és Viña del Marba látogattunk el.

Az idegenvezetőtől rövid áttekintést kaptunk Chile főbb gazdasági és társadalmi problémáiról és helyzetéről.

Chile északi harmadát az Atacama sivatag foglalja el, ami a földkerekség egyik legszárazabb területe. 1879–83 között Chile, Bolivia és Peru között háború (salétromháború) tört ki a terület birtoklásáért, ami akkor elsősorban a műtrágyaként használt nátriumnitrát telepek értéke miatt folyt. A háború Chile győzelmével végződött. Azóta kiderült, hogy a terület hatalmas rézlelőhelyeket, lítium forrásokat is rejt. Jelenleg a lítium az akkumulátorgyártás miatt fontos nyersanyag, de a Föld ismert rézkészleteinek közel fele is itt található. Történeisz értékelések szerint az 1974. szeptember 11-ei véres Pinochet puccs (és Allende elnök meggyilkolása, 40 ezer halálos áldozat) háttérében minden bizonnyal a többnyire USA érdekeltségű rézbányák feletti ellenőrzés megtartása állt.

Chile gazdaságának legfontosabb pillére ma is a bányászat, amely az Atacama sivatagban történik.

A második legfontosabb gazdasági ág a mezőgazdaság: a gyümölcs és zöldségtermesztés, borászat. A harmadik helyen a halászat és a halfeldolgozás áll: Chile a világ második legnagyobb lazac exportőre.

A negyedik hely a turizmusé, az ötödik pedig az erdészet és a faipari termékek gyártása.

Komoly társadalmi feszültségek forrása, hogy a nemzeti vagyon mintegy fele a lakosság alig 1 %-ának birtokában van. Ezt valamelyest kompenzálja, hogy az egészségügyi rendszer jól működik, ingyenes és racionálisan van összekapcsolva az állami és magánegészségügyi rendszer, valamint a hatékony és eredményes iskola- és oktatási rendszer. Chile másik jelentős problémája több idegenvezető szerint a kevésbé kontrollált bevándorlás, elsősorban Venezuelából és Haitiről.

A Casablanca borvidéket érintve az utunk először a közel 300 ezer lakosú Valparaísoba vezetett. Valparaíso egyedülálló város—színes utcái, történelmi siklói és lenyűgöző panorámái miatt az útikönyvek Chile egyik kötelező látnivalójaként emlegetik. 2003. óta az UNESCO Világörökség része.

A "Csendes-óceán ékköve" néven ismert Valparaíso egy vibráló kikötőváros Chile középső partvidékén, körülbelül 120 kilométerre északnyugatra Santiagótól. Meredek dombokon épült, amelyek

természetes amfiteátrumot képeznek, kitűnő kilátással a Valparaíso öbölre, a kikötőre és a Csendes-óceánra. Dombjain, a "cerros"-on labirintusszerű utca-hálózatot sétálhatunk, az utcákon mindenütt jelen van a rikoltó színpompával alkotott "utcai művészet."

A város Chile egyik legfontosabb kulturális és történelmi központja. Itt élt és dolgozott például Pablo Neruda Nobel díjas költő, akinek a háza ma múzeum. A chilei parlament székhelye ma is Valparaíso.

A kevés idő ellenére sétáltunk a 'cerros' bohém hangulatú utcáin, a Tengerészeti múzeum kertjében, megnéztük a domboldalakon való közlekedésre használt történelmi siklókat (a funicularokat) és sétát tettünk a város főterén, a Sotomayor téren. Ezen a történelmi téren állítottak emléket az 1879-es iquiquei tengeri csatában elesett tengerészeknek. A csatát a chilei és a perui haditengerészet vívta a salétromháború során az Atacama sivatagban lévő műtrágya-bányák

birtoklásáért. A tér egyik oldalán egy eklektikus jegyeket mutató építészeti remekmű, a Chilei Haditengerészet Központja (Edificio Armada de Chile) áll.

Kevés idő jutott a világhírű tengerparti üdülővárosra, Viña del Mar-ra is. A "La Ciudad Jardín" (a Kertek Városa) néven ismert ~350 ezer lakosú lenyűgöző tengerparti város összeépült Valparaisoval. Busszal bejártuk a város néhány nevezetes utcáját, amelyek az 1930-as évek óta a chilei elit üdülőinek, kúriáinak adnak otthont, amelyek szinte mindegyike szerepelhetne egy színes képeslapon. Kicsit hosszabb időt – másfél órát a Caleta Abarca strand közelében lévő parkban, a kaszinó mellett töltöttünk el. Itt található a virágóra (Reloj de Flores): egy híres nevezetesség, virágokból kirakott működő óra. A parton lévő étteremben finom chilei steak-et ebédeltünk.

Másnap, január 19-én egynapos buszkiránduláson mentünk el a fővárosba, a San Antoniotól 120 km-re lévő Santiagoba. Chile nyüzsgő fővárosa egy festői völgyben terül el, amelyet észak és kelet felől a Andok hegység, nyugat felől pedig a Chilei-parti-hegység vesz körül. Több mint 6,5 millió lakosával az ország politikai, kulturális és gazdasági központja.

Olyan történelmi helyszíneket látogattunk meg, mint Santiago történelmi szíve, a Plaza de Armas, amelyet olyan ikonikus épületek vesznek körül, mint a Városi (Metropolitan) Katedrális és a Nemzeti Történelmi Múzeum, a korábbi Palacio de la Real Audiencia.

Körbejártuk az elnöki palotát, a La Moneda-t, amely Chile kormányzásának szimbóluma. A környező parkban megnéztük néhány történelmi személyiség, köztük a chacabukoi győztes Bernard O'Higgins generális emlékművét, aki 1817-23 között a független Chile első államelnöke volt, és az 1974-es katonai puccs áldozatának, Salvador Allende elnöknek a szobrát.

Megálltunk az 1869-ben alapított történelmi lóversenypálya, a Club Hípico mellett, amelyben a kor angol szokásait megtarva ma is az óramutató járásával ellentétes irányban futtadják a versenyeket.

Bő félórát töltöttünk a Los Dominicos kézműves piacon, amelyen a kialakított boltok sokasága egy kisebb falut alkot. A sokféle termék közül Jolival leginkább a lazúrkőből készült ékszer-termékek nyerték el a tetszésünket.

Mielőtt visszaindultunk San Antonioba, megebédeltünk a santiagoi Los Buenos Muchachos (Jófiúk, Good Guys) étteremben, ahol hagyományos chilei lazacmenüt ettünk, természetesen a 'kötelező' *Pisco sour* koktéllal kezdhettük az elegáns ebédet.

Hajónk, a Costa Deliziosa este 6-kor hagyta el San Antonio kikötőjét és elindultunk a Csendes óceán távoli szigetei felé. Az első célpont a Chile partjaitól ~3500 km-re lévő Rapa Nui, a Húsvét sziget (27°09'S 109°25'W), ami chilei felségterület. A szigetre négy napos hajózás után, holnap reggel 8-kor érkezünk. Két napot fogunk eltölteni a hatalmas szobrok szigetén.

Üdvözlettel:

Gyuri,

Joli és Bandi nevében is

Csendes óceán (28°34'D, 104°59'Ny), 2025. január 23.